

Kwartalny bilans nastrojów społecznych

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach wskaźnikami nastrojów społecznych są m.in. oceny i prognozy sytuacji gospodarczej i politycznej w Polsce, a także poziomu życia respondentów i ich rodzin oraz kondycji zakładów pracy, w których pracują ankietowani. Aby syntetycznie oddać dynamikę zmian nastrojów, ich bilans kwartalny prezentujemy w postaci średnich ocen na pięciopunktowej skali od -2 do +2. Dla pełniejszego obrazu dynamiki zmian nastrojów wskaźniki z trzeciego kwartału zaprezentowane zostały na tle wyników z pierwszego kwartału, obejmującego okres jeszcze przed wprowadzeniem stanu epidemii, oraz ostatnich pomiarów drugiego kwartału¹.

SYTUACJA POLITYCZNA

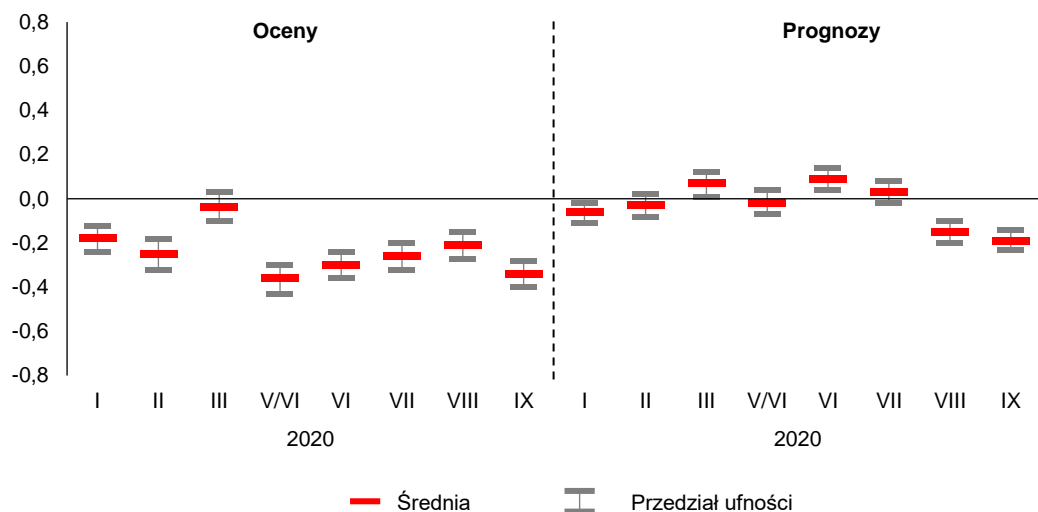
W **ocenach sytuacji politycznej** w trzecim kwartale 2020 roku – podobnie jak w drugiej połowie drugiego kwartału oraz w pierwszym kwartale – silniej wyrażane były oceny negatywne niż pozytywne. Świadczą o tym ujemne wartości średnich. W okresie poprzedzającym trzeci kwartał – na przełomie maja i czerwca zarejestrowaliśmy dość wyraźne pogorszenie ocen sytuacji politycznej, zaś w kolejnych miesiącach – w czerwcu (przed pierwszą turą wyborów prezydenckich) i w lipcu (przed drugą turą wyborów prezydenckich) oraz w sierpniu następowała systematyczna poprawa. We wrześniu natomiast postrzeganie sytuacji politycznej pogorszyło się i wskaźnik ocen osiągnął wartość zbliżoną do odnotowanej na przełomie maja i czerwca.

W prognozach dotyczących sytuacji politycznej w okresie poprzedzającym trzeci kwartał i na jego początku (w lipcu) optymizm był porównywalnie mocno wyrażany co pesymizm (wartości wskaźnika prognoz były bliskie zeru). Natomiast w kolejnych miesiącach obawy związane z pogorszeniem sytuacji politycznej były silniej artykułowane niż nadzieja na poprawę w tym obszarze, o czym świadczą ujemne wartości wskaźników.

---

¹ Prezentowane dane pochodzą z badań „Aktualne problemy i wydarzenia” realizowanych od stycznia do września 2020 roku.

RYS. 1. Sytuacja polityczna w Polsce

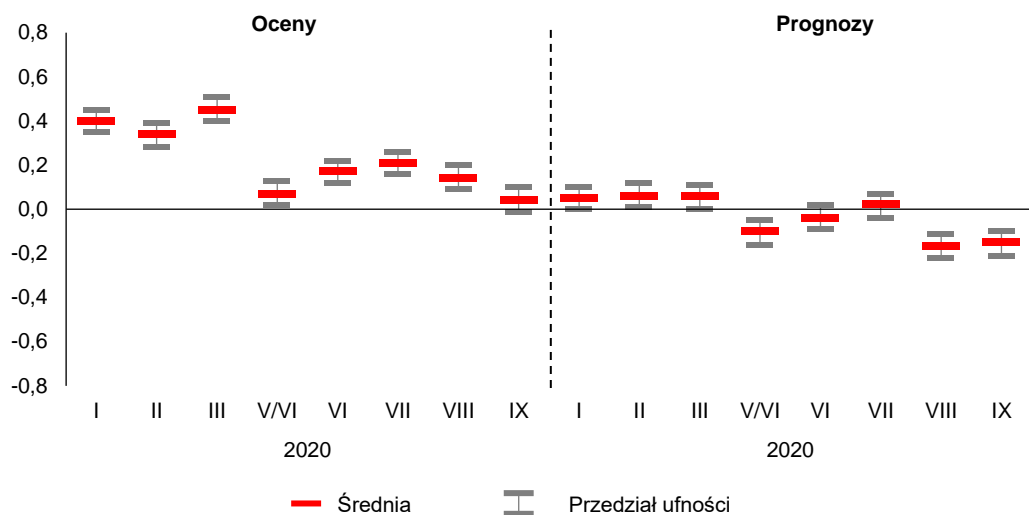
Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

SYTUACJA GOSPODARCZA

O ile przed epidemią koronawirusa – na początku bieżącego roku – w ocenach **sytuacji gospodarczej** zdecydowanie mocniej wyrażane były oceny pozytywne niż negatywne, o tyle po pierwszych miesiącach trwania epidemii, podczas których nastąpił lockdown, postrzeganie kondycji gospodarki zdecydowanie się pogorszyło. Na przełomie maja i czerwca oceny pozytywne sytuacji gospodarczej były już tylko nieco silniej artykułowane niż negatywne. W czerwcu i w lipcu nastąpiła poprawa, natomiast w kolejnych miesiącach trzeciego kwartału postrzeganie stanu gospodarki pogarszało się. We wrześniu oceny pozytywne wyrażane były tylko nieco mocniej niż negatywne (wartość wskaźnika ocen była niewiele większa od zera).

Pogorszyły się również przewidywania odnoszące się do kondycji gospodarki w ciągu najbliższego roku. Przed epidemią w prognozach dotyczących sytuacji gospodarczej silniej artykułowany był optymizm niż pesymizm. Na przełomie maja i czerwca w przewidywaniach obawy były już mocniej artykułowane niż nadzieja na poprawę, w kolejnych pomiarach rejestrowaliśmy natomiast poprawę i na początku trzeciego kwartału wskaźnik prognoz nieznacznie przekraczał wartość zero, tzn. optymizm był nieznacznie mocniej wyrażany niż pesymizm. W kolejnych miesiącach trzeciego kwartału pesymizm zaczął przeważać nad optymizmem, o czym świadczą ujemne wartości wskaźników.

RYS. 2. Sytuacja gospodarcza w Polsce

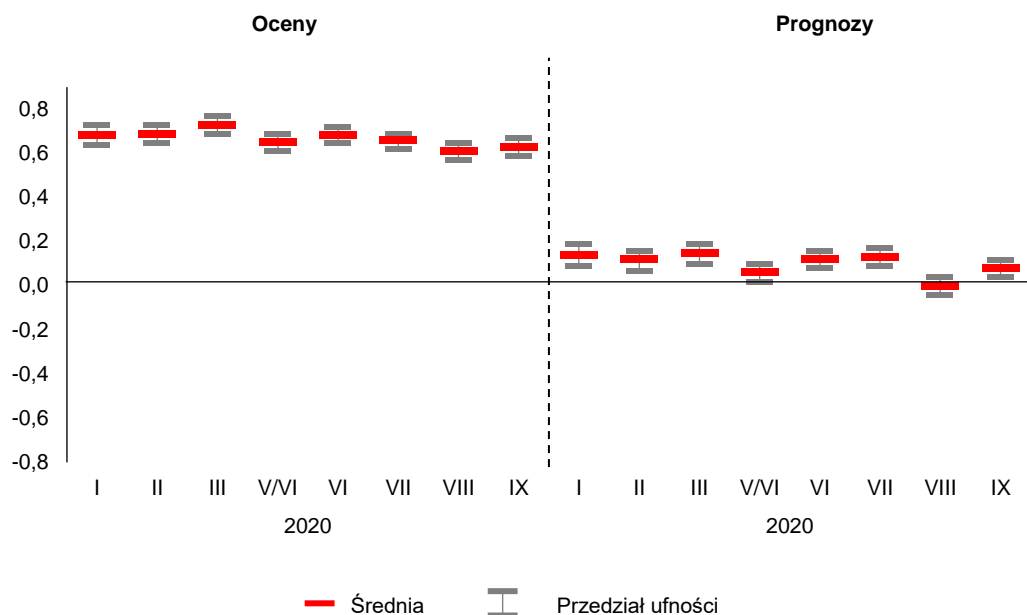

Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

POZIOM ŻYCIA

Oceny **poziomu życia respondentów i ich rodzin** w trzecim kwartale w stosunku do okresu sprzed epidemii pogorszyły się jedynie w niewielkim stopniu. Nadal zdecydowanie silniej artykułowane były – zarówno w trzecim kwartale, jak i w miesiącach go poprzedzających – oceny pozytywne niż negatywne. Przewidywania dotyczące poziomu życia respondentów i ich rodzin na przełomie maja i czerwca oraz w dwóch ostatnich miesiącach trzeciego kwartału były trochę mniej optymistyczne niż w okresie przed epidemią. Jednak nadzieje na poprawę w tym obszarze w całym analizowanym okresie były wyrażane mocniej lub tak samo mocno (pomiar sierpniowy) co obawy przed pogorszeniem. Największy optymizm zarejestrowaliśmy w czerwcu oraz w lipcu.

RYS. 3. Poziom życia respondentów i ich rodzin

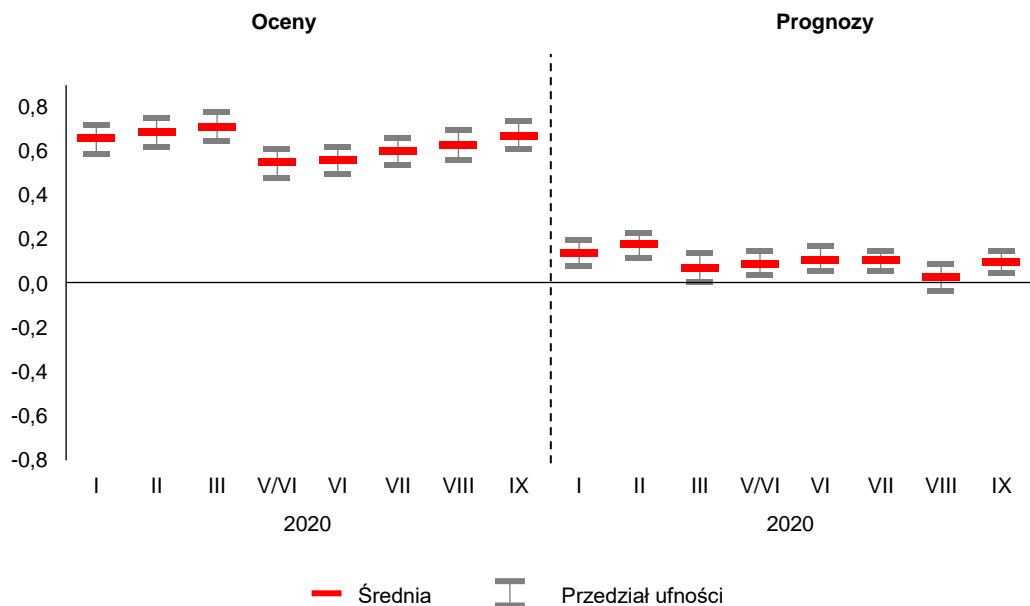
Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

SYTUACJA W ZAKŁADACH PRACY

W ocenach **sytuacji w zakładach pracy** zarówno w trzecim kwartale, jak i w miesiącach go poprzedzających zdecydowanie mocniej wyrażane były oceny pozytywne niż negatywne. Najgorsze zarejestrowaliśmy w drugiej połowie drugiego kwartału, a najlepsze we wrześniu. Przez większość tego okresu (z wyjątkiem pomiaru wrześniowego) były one trochę gorsze niż w okresie przed epidemią. W przewidywaniach dotyczących kondycji zakładów pracy przez cały trzeci kwartał oraz w miesiącach go poprzedzających silniej wyrażany był optymizm niż pesymizm, choć zaznaczyć należy, że w sierpniu ta przewaga była minimalna (wartość wskaźnika prognoz tylko nieznacznie przekraczała zero).

RYS. 4. Sytuacja w zakładach pracy respondentów

ODPOWIEDZI OSÓB AKTYWNYCH ZAWODOWO

Oceny: średnie na 5-punktowej skali od -2 (bardzo zła) do +2 (bardzo dobra). Prognozy: średnie na 5-punktowej skali od -2 (zdecydowane pogorszenie) do +2 (zdecydowana poprawa)

***

W stosunku do okresu sprzed epidemii koronawirusa w ciągu ostatnich kilku miesięcy odnotowujemy pogorszenie ocen oraz prognoz sytuacji gospodarczej.

W trzecim kwartale i w miesiącach go poprzedzających oceny odnoszące się do sfery prywatnej – poziomu życia i sytuacji w zakładach pracy – były lepsze niż te dotyczące sfery publicznej – sytuacji politycznej i gospodarczej. Podobnie jak w pierwszym kwartale tego roku najbardziej krytycznie oceniana była sytuacja polityczna. Ponadto w całym analizowanym okresie przewidywania dotyczące sfery prywatnej były bardziej optymistyczne niż te odnoszące się do sfery publicznej.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka